

Progrese și tendințe noi în cardiologia modernă

Dr. Ovidiu Oprian, dr. Teodor Bădescu, dr. Marian Zota, Editura Medicală, 2005, 299 p.

Cartea, „rodul unor migăloase lecturi, folosind lucrările multor – mai ales – congrese internaționale”, datorată unor autori care „aparțin la 3 generații de medici: un medic rezident, un medic de vârstă mijlocie (medic primar, doctor în medicină și director adjunct al Spitalului „Prof. dr. D. Gerota”) și unui „medic primar, doctor în medicină și fost, timp de 17 ani (...) șef de secție la Spitalul „Prof. dr. D. Gerota”, „a izvorât din necesitatea de a pune la dispoziția publicului medical (și în special a studenților, rezidenților, cardiologilor, internștilor etc.) câteva noutăți și tendințe din cardiologia modernă”. Lucrarea a necesitat o drastică selecție din „informațiile bibliografice (...) extrem de numeroase” – un singur exemplu, redat în Prefață, fiind pe deplin edificator: pentru Congresul European de Cardiologie de la München (2004) au fost admise 3850 de lucrări. Selecția, care trebuia să țină seama și de o constrângere obiectivă – încadrarea într-un anumit spațiu tipografic, s-a subordonat, de aceea, unor opțiuni de principiu și unor criterii de ierarhizare astfel formulate: „Am ținut (...) cont de faptul că ateroscleroza cu consecințele sale, în principal cardiopatia ischemică, sunt predominante în practica medicală, iar fibrilația atrială este tulburarea de ritm cea mai frecventă, având caracteristici fiziopatologice și abordări terapeutice noi; de asemenea, insuficiența cardiacă”. Autorii au avut de înfruntat o provocare majoră: existența unei întregi serii „de contradicții, de ambiguități” pe care sutele de trialuri încearcă să le rezolve, ca și a certitudinilor parțiale aduse de „proba timpului și numeroasele consensuri” clinico-terapeutice, în încercarea de a arunca „o lumină cât mai veridică în fiziopatologia, diagnosticul, terapia și prognosticul acestor boli”. Primul capitol, Ateroscleroza-substrat anatomic în cardiologie, se deschide cu o serie de considerații asupra aterogenezei și aterosclerozei, în care se amintește de la început că, dacă factorii de risc sunt încă discutați există certitudinea ca hipercolesterolemia constituie astăzi „un factor major unanim acceptat”, chiar dacă atâta vreme controversa asupra colesterolului a persistat; sunt, apoi, enumerate cele 10 motive ale regretabilei întârzieri și sunt expuși cei 10 factori de risc aterosclerotic, „considerați predictivi pentru evenimentele aterosclerotice coronare”, care conduc, în mod logic, la prezentarea terapiei hiperlipidemiilor interpretate în cheie fiziopatologică și cu privilegierea statinelor. Acestea, de altfel, fac obiectul a două destul de extinse subcapitole. O notă aparte o aduce, la încheierea textului referitor la ateroscleroză, nota intitulată Aspecte ale unei posibile intervenții ale bacteriei *Helicobacter pylori* în aterogeneza și în ictusul aterosclerotic, unde date recente relative la „legătura dintre instabilitatea plăcii aterosclerotice și ictusul aterosclerotic” sugerează posibila influență patogenică a tulpinilor Cag A pozitive ale spirilului Gram negativ. Următoarele două secțiuni sunt focalizate asupra a ceea ce actualmente este marcat în literatura de specialitate internațională prin acronimul CAD (coronary artery disease): Date actuale despre fiziopatologia cardiopatiei ischemice și în sprijinul diagnosticului de CAD. În cea dintâi, autorii pornesc de la importanța existenței unor date recente care „contribuie la explorarea unor mecanisme, sporind astfel acuratețea diagnostică și indicațiile unei terapii adecvate”, pentru a reda „unele aspecte fiziopatologice care sunt mai puțin cunoscute”. În acest sens, se trec în revistă posibilele corelații între nivelurile plasmatiche ale unor proteine (ASP – proteina acetilstimulantă, CRP – proteina C reactivă), polimorfismul alelic al PON1 (paraoxinaza) și riscul unei boli cardiovasculare, implicarea endotelinelor și citokinelor în infarctul miocardic (IMA), efectele sistemului NO/superoxid în ateroscleroză, diabet zaharat și HTA cu reanină crescută, rolul leucocitelor în IMA etc. În continuarea capitolului mai sunt prezentate date recente privind implicarea metaloproteinazelor matriceale în afectarea cardiovasculară și cu privire la valoarea unor noi markeri în cardiologie (în afara GOT, creatinfosfokinazei, izoenzimelor LDH): selectina P, proteina A plasmatică, L-arginina, proteinele de șoc termic, neopterină, peptida natriuretică cerebrală (BNP), factorul inhibitor al migrării leucocitelor (MIF), factorul de stimulare al coloniilor granulocite/macrofage (GM-CSF), sertralina, xantinoxidaza, superoxidismutaza, acilaza plasmatică ș.a., la care se adaugă detalii referitoare la implicațiile actuale ale troponiei în patologia cardiovasculară. Cealaltă se inițiază cu unele date recente privind diagnosticul cardiopatiei ischemice, prezentate după enunțarea adevărului esențial” potrivit căruia „clinica își păstrează și va continua să-și păstreze valoarea și valabilitatea” și sunt concretizate prin intervenția unor markeri biochimici ca troponina T și factorul Willebrand sau evaluarea undelor Q anormale și a undelor U, a subdenivelării/supradenivelării segmentului ST etc. Apoi, după un interesant text intitulat Din nou despre varianta de angor pectoris – rolul cocainei în etiologia ei, sunt aduse în atenție o serie de progrese recente în electrocardiografia din cardiopatia ischemică și se face o documentată prezentare a investigațiilor în deja faimosul sindrom Brugada, a cărui importanță „constă în principal în valoarea lui prognostică”. Sub titlul general Progrese terapeutice, capitolul următor reunește un scurt istoric și stadiul actual al restenozei coronariene „in stent”, reproducerea unui document privind Consensusul asupra inhibitorilor enzimei de conversie a angiotensinei în bolile cardiovasculare, propus de Societatea Europeană de Cardiologie, precum și unele actualități referitoare la tratamentul prespalticesc în IMA, care pornesc de la specificarea necesității speculării, după un diagnostic cât mai precoce, „a aceluia time Window în care se poate practica terapia fibrinolică de succes” și redau, „din literatura ultimilor ani, câteva lucrări care atestă necesitatea unui tratament precoce în IMA”. Capitolul privitor la fibrilația atrială (FIA) are o configurație deosebită: o primă subdiviziune intitulată Fibrilația atrială în actualitate – care are în vedere date actuale de epidemiologie, fiziopatologie, patogenie și de remodelare atrială structurală, ale celei „mai frecvente tulburări de ritm cardiac”, reprezentând o optimă deschidere spre „noi procedee terapeutice cu o largă utilizare în practica medicală”, expuse în nu mai puțin de alte 5 subdiviziuni, asigurând un baleiaj cvasi-exhaustiv al domeniului, începând cu chinidina și beta-blocantele și continuând cu

medicația modernă, cardioversia electrică, patingul atrial sau biventricular, ablația venei/venelor pulmonare (PV) prin energie laser sau criotermală, totul fiind încununat de o Addenda-Progrese în fibrilația atrială, scrisă „pentru a insera unele lucrări care au fost prezentate în anul 2004, în special la Congresul European de Cardiologie de la Munchen”, rămânând ca proba timpului să le valideze, „mai ales în această epocă foarte importantă, care este era geneticii”. Ultimul capitol semnificativ al lucrării, Insuficiența cardiacă „up-to-date”, aduce noutăți de ordin fiziopatologic, diagnostic, pronostic și „poate, deocamdată, mai puțin asupra unor noi abordări terapeutice”, impulsionate de proiectul de cercetare încredințat (în 1999), de către Ministerul italian al Sănătății, Institutului de Cercetare și Tratament al Spitalului Universitar din Pavia și ale cărui rezultate au fost „consemnate într-un supliment special al revistei European Heart Journal destul de consistent” (noiembrie 2004). Volumul se încheie cu Diverse actualități cardiovasculare, organizate în două secțiuni, dintre care prima aduce la cunoștința cititorilor date noi „despre vulnerabilitatea plăcii aterosclerotice și rolul ei în cardiologie și neurologie”, ca și din alte sectoare ale patologiei cardiovasculare, iar a doua, actualități „privind diagnosticul și prognosticul cardiopatiei ischemice”. Cartea, cu o mare valoare informativă, are la bază o documentare de excepție (aproape 300 de referințe bibliografice dintre cele mai recente) și este de mare utilitate pentru cei mai mulți dintre cititorii de specialitate sau în curs de formare, aflați adesea în criză de timp spre a mai putea explora imensa literatură cardiologică internațională.

Dr. Valeriu Mihăilă